

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน แบบที่ 3 (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสรุปผลตามหัวข้อต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน แบบที่ 3 (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน แบบที่ 3 (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สมมุติฐานของการวิจัย

ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นต่อระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน แบบที่ 3 (ขนาดกลาง) โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน

ขอบเขตในการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร 153 คน ผู้ช่วยผู้บริหาร 153 คน และหัวหน้างานวิชาการ 153 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบที่ 3 (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 153 โรงเรียน รวม 459 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการ ซึ่งสุ่มจากประชากรทั้งหมด โดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan จำนวน 219 คน ใน 73 โรงเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา (Variable)

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร

ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการ เกี่ยวกับการดำเนินงาน การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมีการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหลักการ ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในหน่วยงานทางการศึกษาในการวิจัย

1.1 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.2 สร้างเครื่องมือเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และให้ข้อเสนอแนะความคิดเห็น รวมทั้งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 คน คือ

1.2.1 นายประเสริฐ ฆางษ์ วุฒิ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนแม่สิงห์โคก สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2.2 นายบุญธรรม เหล่าบ้านเหนือ วุฒิ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนบ้านหนองช้าง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2.3 นางสาวมยุรา แจ้งสนาม วุฒิ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) อาจารย์ 1 ระดับ 4 โรงเรียนบ้านโพนแท่น สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

2. ทดลองและปรับปรุงเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

4. ตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

5. สรุปผลและอภิปรายผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. โรงเรียนแบบที่ 3 (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านปรากฏว่า มีการดำเนินงานในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการทำงานตามแผน ด้านการตรวจสอบ ด้านการปรับปรุงแก้ไข

เมื่อจำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ปรากฏว่า โรงเรียนแบบที่ 3 (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านปรากฏว่า มีการดำเนินงานในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบ ด้านการปรับปรุงแก้ไข

เมื่อจำแนกตามความคิดเห็นของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ปรากฏว่า โรงเรียนแบบที่ 3 (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านปรากฏว่า มีการดำเนินงานในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบ ด้านการปรับปรุงแก้ไข

เมื่อจำแนกตามความคิดเห็นของหัวหน้างานวิชาการโรงเรียน ปรากฏว่า โรงเรียนแบบที่ 3 (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีระดับการดำเนินงาน การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านปรากฏว่า มีการดำเนินงานในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบ ด้านการปรับปรุงแก้ไข

2. เมื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนแบบที่ 3 (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นต่อระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน แบบที่ 3 (ขนาดกลาง) ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่วางไว้

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมที่พบว่า โรงเรียนแบบที่ 3 (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ร้อยเอ็ด มีระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สนั่น ใจโชติ (2542 : บทคัดย่อ) ซึ่งทำการศึกษากิจการปฏิบัติงานการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ชัยณรงค์ แสงคำ (2541 : บทคัดย่อ) ซึ่งทำการศึกษากิจการปฏิบัติตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ขนาดที่ 2 ขนาดที่ 3 และขนาดที่ 4 ใน 4 ด้าน คือ การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา และการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา พบว่า การปฏิรูปตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่ชัดเจนในการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารการศึกษา ไปในทิศทางของการปฏิรูปตามกระแสความต้องการของสังคม ด้วยเหตุที่กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ได้กำหนดนโยบายให้มีโรงเรียนต้นแบบเพื่อการปฏิรูปการศึกษาโดยจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กและเยาวชนสำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพเต็มศักยภาพทุกคน สามารถพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์ ทั้งในประเทศและระดับโลก รวมทั้งเป็นผู้สามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุและมีผล เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ปรับตัวให้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งมีแนวทางการปฏิรูปการศึกษารวม 4 ด้าน คือ การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539 : 1-12) ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงเร่งรัดกระบวนการปฏิรูปโดยมีหนังสือแจ้งเวียนให้โรงเรียนและสถานศึกษาทุกระดับจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน คุณภาพทัดเทียมและกระจายการจัดบริการครอบคลุมพื้นที่ รวมทั้งเร่งปฏิรูกระบบการผลิตและพัฒนาครู ทั้งที่ทำการสอนในโรงเรียนของรัฐและของเอกชนอย่างครบวงจร รวม

ทั้งพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเร่งปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนมุ่งกระจายอำนาจเพื่อให้สถานศึกษามีอำนาจตัดสินใจด้านการบริหาร และการจัดบริการทางการศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่นมากที่สุด พัฒนาการกระจายอำนาจในระดับจังหวัดให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และเอกชน นอกจากนั้นในการกำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรอบความคิด คือ การศึกษาภารกิจ ทั้งภารกิจหลัก ภารกิจสนับสนุน รวมทั้งการจัดปฏิรูปองค์การบริหารในทุกระดับ เพื่อให้มองเห็นความสอดคล้องของการปฏิบัติงาน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติและนอกจากนั้นยังต้องศึกษาแผนการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกันระหว่างภารกิจที่เป็นงานประจำและสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้เห็นความสอดคล้องและเป็นทิศทางเดียวกันกับนโยบายระดับสูงคือ นโยบายการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จากความต่อเนื่องของนโยบายระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติข้างต้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าทั้ง 2 หน่วยงานให้ความสำคัญและเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การปฏิบัติงานการปฏิรูปการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านปรากฏว่า มีการดำเนินงานในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการทำงานตามแผน ด้านการตรวจสอบ ด้านการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยโดยรวม เนื่องจากแต่ละด้านมีความต่อเนื่องกันตั้งแต่การวางแผน การทำงานตามแผน การตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขนั้น เป็นกระบวนการต่อเนื่องกันซึ่งผู้บริหารส่วนใหญ่มักจะได้รับการอบรมเรื่องการบริหารงานแบบ PDCA ซึ่งเป็นการบริหารโดยเริ่มจาก การวางแผน (Plan) ต่อด้วยการปฏิบัติตามแผน (Do) แล้วตรวจสอบ (Check) แล้วจึงสรุปด้วยการปรับปรุงแก้ไขผลการตรวจสอบนั้น (Action) ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ถือว่าได้รับการยอมรับจากนักวิชาการว่าเป็นกระบวนการที่มีประโยชน์ต่อการปฏิรูประบบการเรียนการสอน เมื่อเริ่มดำเนินการกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นแล้วก็ต้องดำเนินการต่อเนื่องไปจนกระทั่งเสร็จสิ้นกระบวนการ

2. เมื่อจำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ปรากฏว่า โรงเรียนแบบที่ 3 (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้พบว่ามีผู้ทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาซึ่งส่วนใหญ่ทำการศึกษาโดยแบ่งเป็น 4 ด้านได้แก่ การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา และการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา แต่การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินงานตามกระบวนการ

PDCA ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดมีการปฏิรูปการศึกษาตามกระบวนการ PDCA แต่ละขั้นตอนมากนักน้อยเพียงใด ซึ่งผลการวิจัยก็พบว่ามีการดำเนินงานในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะเมื่อจำแนกวิเคราะห์การปฏิบัติงานของผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ก็พบว่า มีการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนในระดับมากด้วย จึงเป็นนิมิตหมายที่ดีว่าผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดเล็งเห็นความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนการสอนที่กล่าวเช่นนี้ เนื่องจากผลการศึกษาในอดีตที่ผ่านมาส่วนใหญ่พบว่าผู้บริหารมักไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการปฏิรูปการเรียนการสอนเนื่องจากมีทัศนคติที่ไม่มีต่อการปฏิรูป เช่น มองว่าเป็นงานที่มีปัญหามาก เป็นงานที่ทำได้ยาก หรือมีผลกระทบต่อบุคคลหลายฝ่ายซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาที่กระตือรือร้นและตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียน เป็นต้น ดังผลการวิจัยของ ประดิษฐ์ บุตรราช (2542 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปี 2540 ของโรงเรียนที่เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีปัญหาในการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาอยู่มากคือ การยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอน การเปิดรับนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนและการส่งเสริมให้ครูได้แสวงหาความรู้และความก้าวหน้าในวิชาชีพโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาในการดำเนินงาน มากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

3. เมื่อจำแนกตามความคิดเห็นของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ปรากฏว่า โรงเรียนแบบที่ 3 (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ช่วยผู้บริหารเป็นฝ่ายสนับสนุนด้านการบริหารงานโรงเรียนที่มีบทบาทในการนำนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนไปปฏิบัติเกี่ยวกับงานบริหารจัดการต่างๆ ให้เป็นรูปธรรม และการดำเนินงานของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนเองก็อยู่ในความดูแลของผู้บริหารอย่างใกล้ชิด ดังนั้นเมื่อผู้บริหารโรงเรียนมีนโยบายในการปฏิรูปการเรียนการสอนอย่างชัดเจน และมีการปฏิบัติงานปฏิรูปการเรียนการสอนในระดับมากแล้ว ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนก็ย่อมต้องปฏิบัติงานในระดับมากตามไปด้วย

4. เมื่อจำแนกตามความคิดเห็นของหัวหน้างานวิชาการโรงเรียน ปรากฏว่า โรงเรียนแบบที่ 3 (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งหัวหน้างานวิชาการถือว่าเป็นผู้นำสำคัญอีกคนหนึ่งในการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนในการดำเนินงาน

ด้านวิชาการของโรงเรียนที่มีบทบาทในการนำนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนไปปฏิบัติเพื่อให้งานวิชาการของโรงเรียนมีการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นหัวหน้างานวิชาการจึงมีส่วนสำคัญในการคิดหาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา และปฏิบัติงานตามนโยบายการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน เช่น การวิจัยในชั้นเรียน เมื่อผู้บริหารสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน หัวหน้างานวิชาการก็มีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำช่วยเหลือต่างๆ ให้ครูสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้หัวหน้างานวิชาการก็ยังมีภาระหน้าที่ในการกระตุ้นให้ครูที่ปฏิบัติการสอนเป็นงานประจำ มีความตระหนักและรับผิดชอบในการทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น ซึ่งหัวหน้างานวิชาการไม่สามารถปิดความรับผิดชอบจากการปฏิรูปการเรียนการสอนได้ ดังนั้นการปฏิบัติงานของหัวหน้างานวิชาการจึงแปรผันตามการปฏิบัติของผู้บริหาร ดังเหตุผลดังกล่าว

5. เมื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนแบบที่ 3 (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นต่อระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนแบบที่ 3 (ขนาดกลาง) ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน เป็นผลต่อเนื่องมาจากการศึกษาระดับการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนแบบที่ 3 (ขนาดกลาง) ซึ่งพบว่า ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการ มีการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในระดับมากทุกกลุ่ม แสดงว่าบุคลากรทั้ง 3 มีการดำเนินงานในลักษณะที่สอดคล้องกันและมีปริมาณงานใกล้เคียงกันด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีการมอบหมายงานที่เป็นแนวทางเดียวกัน ทุกโรงเรียนมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามนโยบายของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ทำให้ภาระหน้าที่ของแต่ละโรงเรียนมีมากน้อยใกล้เคียงกัน และผู้ช่วยผู้บริหาร กับหัวหน้างานวิชาการ ก็ถือได้ว่าเป็นผู้บริหารเช่นเดียวกัน เพราะเป็นฝ่ายสนับสนุนผู้บริหารโรงเรียนโดยทำหน้าที่บริหารงานทดแทน ผู้บริหาร หรือทำงานที่ผู้บริหารมอบหมายให้ควบคุมดูแลกิจกรรมการเรียนการสอนของครู จึงทำให้การดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการไม่แตกต่างกันตามผลการวิจัยที่ปรากฏ นอกจากนี้ทางด้านผู้บริหารโรงเรียนเองซึ่งมีบทบาทเป็นผู้นำนโยบายจากหน่วยเหนือมาขยายผลสู่โรงเรียนเพื่อทำความเข้าใจกับบุคลากรให้มีความรู้ มีการระดมการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยมีการวางแผนและเตรียมรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งบุคลากรมีความตระหนัก

และให้ความสำคัญกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน โดยปรับเปลี่ยนวิธีเรียน และวิธีสอนให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บุคลากรทั้ง 3 ฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการ ได้เอาใจใส่และกระตุ้นการปฏิบัติงานของบุคลากรหลายด้านโดยเฉพาะ การกระตุ้นให้มีการทำความเข้าใจ ให้ความรู้ ส่งครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง เช่น การวิจัยชั้นเรียน การศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล จัดตลาดสรรพศาสตร์วิชา ให้โอกาสแก่ครูไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนดีเด่นหรือโรงเรียนที่บริหารจัดการด้านการปฏิรูปการเรียนการสอนได้ประสบผลสำเร็จ นอกจากนั้นโรงเรียนต่างๆ ยังได้ดำเนินการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ และเปิดโลกทัศน์ให้กับครู บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนาตนเองโดยปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน นอกจากนั้นสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดยังได้มอบหมายงานที่เป็นแนวทางเดียวกันให้กับทุกโรงเรียนในสังกัดได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทำให้ภาระงานของแต่ละโรงเรียนมีมากขึ้นใกล้เคียงกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การวางแผน (Plan) ต่อด้วย การปฏิบัติตามแผน (DO) แล้วตรวจสอบ (Check) แล้วจึงสรุปและปรับปรุงแก้ไขตามผลการตรวจสอบนั้น (Action) ดังนั้นผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ตลอดจนครูและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจึงสมควรให้การสนับสนุนบุคลากรให้มีการปฏิบัติงานปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนด้วย

1.2 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดควรให้การสนับสนุนกระบวนการปฏิรูปการศึกษาด้านอื่นที่สอดคล้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้กระบวนการปฏิรูปการศึกษาศาสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

1.3 จากความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการโรงเรียนเกี่ยวกับระบบปฏิบัติการ เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยสามารถใช้ประโยชน์ได้สูงสุดนั้น ยังมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ดังนั้นรัฐบาลจึงควรให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งระบบปฏิบัติการให้ทันสมัย เพื่อสนับสนุนนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนให้มีความก้าวหน้ารวดเร็วยิ่งขึ้น

1.4 จากความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการโรงเรียนเกี่ยวกับเกี่ยวกับจำนวนครู-อาจารย์ต่อนักเรียนเหมาะสมตามเกณฑ์ของโรงเรียนซึ่งมีสภาพที่ปานกลางนั้นแสดงว่าจำนวนครู-อาจารย์ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ดังนั้นรัฐบาลจึงควรส่งเสริมให้มีการเกลี่ยอัตราครูจากโรงเรียนเกินเกณฑ์ไปยังโรงเรียนขาดเกณฑ์ รวมทั้งขยายอัตราครูให้กับโรงเรียนที่ขาดเกณฑ์ด้วย

1.5 จากความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการโรงเรียนเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียนที่มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมให้งานวิชาการมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นซึ่งมีการดำเนินงานในระดับปานกลางนั้น แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนยังไม่ก้าวหน้าในระดับมากจึงควรส่งเสริมให้มีครูต้นแบบทางด้านการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นพี่เลี้ยงกับครูคนอื่นๆ หรืออาจพิจารณาปรับโอนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการศึกษาวิจัยมาปฏิบัติงานในด้านวิชาการในโรงเรียนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการวิจัยและสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนมากขึ้น

1.6 จากผลการวิจัยที่พบว่า การดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนด้านการตรวจสอบมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดจึงควรมีการส่งเสริมระบบการตรวจสอบการดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนการสอนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษากการปฏิรูปการศึกษาตามวงจรการบริหารคุณภาพครบวงจร (PDCA) ในกระบวนการปฏิรูปการศึกษาด้านอื่นๆ เช่น การพัฒนาบุคลากร และการปฏิรูประบบการบริหารงาน เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาแนวทางการปฏิรูปการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ด้วยกระบวนการอื่นๆ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาแนวทางการเร่งรัดให้โรงเรียนและสถานศึกษาทุกระดับจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานคุณภาพทัดเทียมและกระจายการจัดบริการครอบคลุมพื้นที่การศึกษาทุกระดับ

2.4 ควรศึกษาแนวทางการเร่งรัดปฏิรูประบบการผลิตและการพัฒนาครู ทั้งที่ทำการสอนในโรงเรียนของรัฐและของเอกชนอย่างครบวงจร

2.5 ควรศึกษาแนวทางเร่งปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทุกประเภท

2.6 ควรศึกษาแนวทางการกระจายอำนาจเพื่อให้สถานศึกษามีอำนาจตัดสินใจด้านการบริหาร และการจัดบริการทางการศึกษาที่เหมาะสม